

کارنامه

سن شروع به کار، عامل مؤثر عرضه در

بازار کار

شهرام ابراهیمیان

(کارشناس آمار وزارت کار و امور اجتماعی)

خصوصی به اختصار توجه شود. براساس نتایج آمارگیری از ویژگی های اشتغال و بیکاری خانوار سال ۱۳۷۹، که توسط مرکز آمار ایران اجرا گردیده، سن شروع به کار به تفکیک وضع شغلی، دارای توزیع نسبی بوده است (جدول شماره ۱).

با فرض اینکه حداقل سن شروع به کار ۶ سال و حد اکثر آن ۳۴ سال باشد، میانگین سن شروع به کار شاغلین ۱۰ ساله و بیشتر تقریباً برابر ۱۷ سال است.

میانگین سن شروع به کار شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بخش خصوصی برابر ۱۷/۲ سال است. کمترین میانگین سن شروع به کار در بین شاغلان بخش خصوصی مربوط به کارکنان فامیلی، بدون مزد و با سن ۱۵ سال می باشد و

دیگری افزایش متقاضیان کار ناشی از تغییر نرخ مشارکت مخصوصاً برای زنان، تعداد کل نیروی انسانی آماده برای کار را تشکیل می دهند. در ابتدای دهه ۱۳۶۰ شاهد رشد بالای جمعیت بودیم که آثار آن به تدریج در افزایش متقاضیان کار قابل مشاهده است.

نرخ مشارکت از سه ناحیه قابل بحث و تحلیل است: اول از ناحیه تغییر نرخ مشارکت زنان در فعالیت های اقتصادی، دوم از جهت جلو افتادن در «سن شروع به کار» تازه واردین به بازار کار و سوم از ناحیه به تأخیر افتادن خروج بازنشستگان و سالخوردهگان از بازار کار.

در این یادداشت، سعی شده است از بین سه جزء نرخ مشارکت به «سن شروع به کار» به ویژه از ناحیه مزد و حقوق بگیر بخش

امروز، مقوله بیکاری از جمله موضوعات مهمی است که در کانون توجه دولتمردان، سیاستگذاران و برنامه ریزان اقتصادی و اجتماعی کشور قرار گرفته است. در تحلیل های کارشناسی، از سرمایه گذاری جدید (از ناحیه تقاضا) و رشد جمعیت فعال (از ناحیه عرضه)، به عنوان عوامل اساسی بیکاری یاد می کنند. بازار کار مانند بازار سایر کالاها و خدمات، دارای دوجنبه، یکی عرضه و دیگری تقاضا است. در این یادداشت به اختصار یکی از عوامل مؤثر بر عرضه نیروی کار مورد بررسی قرار می گیرد.

از طرف عرضه، مقولات متعددی قابل بحث و تحلیل هستند که تعداد جمعیت آماده به کار یکی از محورهای است که مورد توجه بیشتر تحلیلگران بوده و هست. از این منظر، دو متغیر مهم، یکی افزایش جمعیت جویای کار ناشی از رشد طبیعی جمعیت و

جدول (۱): توزیع نسبی شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب سن شروع به کار و وضع شغلی - سال ۱۳۷۹ - مرد و زن - کل کشور

سن شروع به کار	جمع	بخش خصوصی				مزد و حقوق بگیران بخش عمومی	مزد و حقوق بگیران بخش تعاونی
		کارفرمایان	کارکنان مستقل	مزد و حقوق بگیران	کارکنان فامیلی بدون مزد		
کمتر از ۱۰ سال	۱/۷	۲/۱	۲/۷	۱/۲	۲/۳	۰/۵	۱/۴
۱۰-۱۱ ساله	۸/۶	۷/۳	۱۱/۷	۷/۳	۱۸/۰	۱/۶	۴/۵
۱۲-۱۴ ساله	۱۹/۶	۲۱/۶	۲۲/۹	۲۱/۸	۳۱/۹	۲۳/۵	۱۱/۲
۱۵-۱۹ ساله	۴۸/۵	۵۰/۱	۴۸/۱	۵۲/۳	۳۷/۶	۴۸/۴	۵۴/۷
۲۰-۲۴ ساله	۱۶/۸	۱۴/۴	۱۱/۲	۱۳/۷	۸/۱	۱۱/۹	۲۳/۵
۲۵-۲۹ ساله	۳/۴	۳/۵	۲/۱	۲/۶	۱/۲	۲/۲	۲/۲
۳۰ ساله و بیشتر	۱/۴	۱/۰	۱/۳	۱/۱	۰/۹	۱/۲	۲/۵
جمع کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، بررسی ویژگی های اشتغال و بیکاری خانوار، ۱۳۷۹.

بالاترین میانگین سن شروع به کار در این گروه، شاغلین مربوط به کارفرمایان با سن ۱۶/۷ سال است. میانگین سن شروع به کار در بین مزد و شاغلین مرد مزد و حقوق بگیربخش خصوصی از سال ۷۶ لغایت ۷۸ سیر نزولی داشته در حالی که در طی همین سال ها درصد شاغلین زن با مشاهده جدول (۳) دیده می شود درصد می تواند باشد.

همچنین سیر نزولی درصد شاغلین زن مزد بگیر بخش خصوصی در سالهای ۸۰ و ۸۱ و روند افزایشی درصد شاغلین مرد مزد و حقوق بگیر بخش خصوصی در همین سال ها، بیانگر این واقعیت است که کارفرمایان و صاحبان بنگاه های اقتصادی به دلایل مختلف خواهان جذب نیروی کار مرد می باشند که این امر با وجود نرخ بیکاری بالای جمعیت زنان کشور، توجه بیشتر مسئولین و سیاستگذاران و برنامه ریزان بخش اشتغال را می طلبد.

در ادامه، جدول (۴) توزیع نسبی شاغلان مزد و حقوق بگیر بخش خصوصی بر حسب سن شروع به کار را طی سال

جدول (۲): توزیع نسبی شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب وضع شغلی طی سال های ۷۶ لغایت ۸۱

سال	جمع	بخش خصوصی				
		کارفرمایان مستقل	مزد و حقوق بگیران	کارکنان فامیلی بدون مزد	مزد و حقوق بگیران عمومی	مزد و حقوق بگیران بخش تعاونی
۷۶	۱۰۰	۳۷/۷۴	۲۳/۶۸	۸/۰۶	۷۳/۲۴	۲۶/۴۰
۷۷	۱۰۰	۴۶/۰	۲۶/۰۷	۱۰/۲۳	۷۶/۴۹	۲۳/۱۸
۷۸	۱۰۰	۵/۸۷	۲۹/۲۸	۲/۸۸	۶۷/۳۸	۳۲/۲۲
۷۹	۱۰۰	۵/۲۱	۳۵/۸۵	۹/۳۶	۷۷/۲۰	۲۲/۴۵
۸۰	۱۰۰	۴/۴۷	۳۶/۱۷	۸/۸۷	۷۷/۸۵	۲۱/۸۱
۸۱	۱۰۰	۵/۷۹	۳۳/۱۶	۷/۹۳	۷۵/۴۶	۲۴/۳۲

مأخذ: مرکز آمار ایران، بررسی ویژگی های اشتغال و بیکاری خانوار، ۸۱ - ۱۳۷۶.

حقوق بگیران بخش های عمومی و تعاونی به ترتیب ۱۹/۳ و ۱۷/۹ سال می باشد. بنابراین، سن شروع به کار شاغلان بخش خصوصی پایین تر از سن شروع به کار شاغلان در بخش عمومی و تعاونی است و بیانگر آن است که افرادی که نیاز به اشتغال دارند، به لحاظ رعایت حداقل سن قانونی شروع به کار در بخش های دولتی و تعاونی، جذب بخش خصوصی می شوند. در این بین، نقش کارکنان فامیلی بدون مزد حایز اهمیت است.

با بررسی جدول (۲) دیده می شود از کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر جامعه نمونه سال های ۷۶، ۷۷، ۷۸ و ۷۹ به ترتیب ۲۳/۶۸، ۲۶/۰۷، ۲۹/۳۵ و ۳۶/۱۷ درصد را مزد و حقوق بگیران بخش خصوصی تشکیل می دهند که این امر روند افزایش شاغلین مزد و حقوق بگیر بخش خصوصی طی سال های ۷۶ لغایت ۷۸ و کاهش ۲/۵۷ درصدی در سال ۷۹ و همچنین روند افزایشی سال های ۸۱ و ۸۰ را نشان می دهد.

جدول (۳): توزیع نسبی مزد و حقوق بگیران بخش خصوصی به تفکیک جنس طی سال های ۷۶ لغایت ۸۲ کل کشور

جنس	سال					
	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱
مرد و زن	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
مرد	۹۳/۹۷	۹۱/۵۴	۹۰/۳۶	۹۱/۵۵	۹۱/۹۶	۹۲/۴۵
زن	۶/۰۳	۸/۴۶	۹/۶۴	۸/۴۵	۸/۰۴	۷/۵۵

مزد و حقوق بگیر بخش، خصوصی از ۹/۶۴ درصد در سال ۱۳۷۸، به ۸/۴۵ درصد در سال ۱۳۷۹، مبین مشارکت کمتر زنان و افزایش ۱/۱۹ درصدی شاغلین مرد مزد و حقوق بگیر بخش خصوصی در سال ۱۳۷۹ نمایانگر مشارکت بیشتر مردان در امر اشتغال شاغلانی که سن شروع به کار آنها در گروه شاغلانی که سن شروع به کار آنها در گروه ۳۰ ساله و بیشتر قرار دارند، بالاترین درصد و شاغلانی که سن شروع به کار آنها در گروه ۳۰ ساله و بیشتر قرار دارند، کمترین درصد شاغلان را به خود اختصاص داده اند.

با توجه به اینکه متوسط سن شروع به کار تازه واردین به بازار کار در حال جلو افتادن است، از این رو، لازم است هم تحقیقات بازار کار و هم سیاست های اقتصادی دولت به سمت و سوی سوق یابد تا ضمن مهار معضل بیکاری این دسته از افراد، بستری فراهم کند تا عوامل متعدد دیگری (مانند نرخ مشارکت، سرمایه گذاری جدید، میزان استفاده از ظرفیت های خالی تولیدی، چند شغلی و پرکار) که نقش مهم تری در تشدید و مهار معضل بیکاری دارند، در بررسی ها و مطالعات بازار کار از اولویت بیشتری برخوردار گردند.

های ۷۶ لغایت ۸۱.

سال	میانگین (mean)	میانه (median)	نما (mode)	انحراف استاندارد سن شروع به کار
۱۳۷۶	۱۷/۱	۱۷/۲۷	۱۷/۴۶	۴/۱۹
۱۳۷۷	۱۶/۵	۱۶/۸۲	۱۷/۲۰	۴/۲۰
۱۳۷۸	۱۶/۶	۱۶/۸۶	۱۷/۲۱	۴/۰۵
۱۳۷۹	۱۶/۷	۱۶/۸۸	۱۷/۲۰	۳/۸۵
۱۳۸۰	۱۶/۷	۱۷/۰۱	۱۷/۲۷	۳/۶۱
۱۳۸۱	۱۶/۸	۱۷/۰۸	۱۷/۳۳	۳/۶۳

با مشاهده جدول فوق و انجام آزمون فرض در سطح معنی داری ۹۵ درصد در مورد میانگین سن شروع به کار در سال های ۷۶ - ۷۹ و مقایسه آنها با یکدیگر مشخص می شود که متوسط سن شروع به

این رو ، لازم است هم تحقیقات بازار کار و هم خالی تولیدی ، چند شغلی و پرکاری (که نقش

کار در سال ۷۹ به طور معنی داری کمتر از مقدار این شاخص در سال ۷۶ می باشد که این امر بیانگر ورود نیروی کار جوان تر به بازار کار می باشد که می تواند عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و ... داشته باشد .

جدول (۴): توزیع نسبی شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر مزد و حقوق بگیر بخش خصوصی بر حسب سن شروع به کار طی سال های ۷۶ لغایت ۸۱

سن شروع به کار/ سال	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱
کمتر از ۱۰ سال	۱/۴۶	۱/۷۰	۰/۸۳	۱/۱۷	۰/۵۷	۰
۱۰-۱۱ ساله	۶/۴۷	۷/۷۱	۸/۲۶	۷/۲۵	۵/۹۱	۷/۰۳
۱۲-۱۴ ساله	۱۹/۷۶	۲۱/۶۵	۲۱/۱۳	۲۱/۸۲	۱۹/۹۱	۱۸/۶۸
۱۵-۱۹ ساله	۴۹/۱۸	۵۲/۱۰	۵۳/۱۸	۵۲/۳۳	۵۸/۷۲	۵۸/۴۹
۲۰-۲۴ ساله	۱۸/۷۱	۱۳/۳۹	۱۲/۹۷	۱۳/۷۳	۱۱/۹۳	۱۲/۸۱
۲۵-۲۹ ساله	۳/۲۲	۲/۳۸	۲/۳۹	۲/۵۵	۲/۰۴	۲/۱۲
۳۰ ساله و بیشتر	۱/۲۰	۱/۰۷	۱/۲۴	۱/۱۵	۰/۹۲	۰/۸۷
جمع		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

مأخذ : مرکز آمار ایران ، آمارگیری از ویژگی های اشتغال و بیکاری خانوار ، ۸۱-۱۳۷۶ .

نتیجه گیری

در این نوشتار ، یکی از عوامل مؤثر عرضه در بازار کار ، یعنی سن شروع به کار ، مورد بررسی قرار گرفت . همان طور که اشاره شد ، با افزایش زیاد نرخ رشد جمعیت طی دهه ۱۳۶۰ ، خیل متقاضیان کار در حال افزایش است ، که شدت تأثیر گذاری آن در نیمه اول دهه ۱۳۸۰ در بازار کار ظاهر خواهد شد . از سوی دیگر ، با توجه به اینکه متوسط سن شروع به کار تازه واردین به بازار کار در حال جلو افتادن است ، از

سیاست های اقتصادی دولت به سمت و سویی مهم تری در تشدید و مهار معضل بیکاری سوق یابد تا ضمن مهار معضل بیکاری این دسته از افراد ، بستری فراهم کند تا عوامل متعدد دیگری (مانند نرخ مشارکت ، سرمایه گذاری جدید ، میزان استفاده از ظرفیت های

مهم تری در تشدید و مهار معضل بیکاری دارند، در بررسی ها و مطالعات بازار کار از اولویت بیشتری برخوردار گردند .

